

M-KS-288.4.5/309.őe
(July 31, 1963)

- 9 -

14

Éjfélután újra összeült a szövegező bizottság és még reggel sem volt megegyezés, végül abban állapodtak meg, hogy ezt a két vitás pontot törlik. Itt nekem lenne egy kérésem: mindent egybevetve, a dolog szerencsésnek néz ki. A dolog lényegét tekintve ugyan nincs a kérdés megoldva, de szerencsésnek és jónak tartom, hogy a helyzet nem éleződött tovább. Az együttműködés olyan, hogy nem azon mulik, hogy a tizenharmadik vagy az ötödik pont nincs elfogadva. Mi többiek fogunk dolgoztatni és előre is fogunk menni úgy, ahogy lehet. Jó az, hogy nem éleződött tovább a helyzet. Persze, ez rossz benyomást tett, kellemetlen volt. Nem szokásos ez elvtársi viszonylatban, hogy úgy beszéljünk egymással, mint a diplomaták.

Nem tudom, mit csináljunk a vitaanyaggal. Érdekes volt amit a felszólalások felvetettek. Ha valamit akarunk csinálunk, azt csak később lehet, és csak szervezeten, mert a jegyzeteket csak a Központi Bizottság kérésére adják ki. A tanácskozáson leghatásosabb a szovjet küldöttség érvelése volt. Nem azt mondta, hogy így vagy úgy, hanem az ő érvek ez volt: társuljanak be a szovjet gabona, gyapottermelésbe, rázbe, erőműbe stb. Akármilyen furcsa is, szibériai erőművel kell megoldani az NDK elektoromsáram-ellátását. Természetesen nem közvetlenül Szibériából, hanem egy szibériai erőmű felépítésével tehermentesíteniék a Szovjetunió nyugati részén lévő erőműveket, s azok látnák el az NDK-t. Így érvelt a szovjet küldöttség.

A Varsói Szerződés Politikai Tanácskozó Testületének ülésével kapcsolatban: Itt szerepelt egy dolog, amire a mi küldöttségünk megfelelő hivatalos szervektől kapott megbízatást, a mongolok felvételi kérelme. Ezt megszavazta a Minisztertanács, az Elnöki Tanács is adott megbízatást, hogy támogassuk Mongólia felvételét. Egyetlen rossz reagálás volt erre, s az a román volt. A felvétel ügyében mindenki válaszolt valamit, a románok homályos és nem jó választ adtak. A válasz lényege az volt, hogy igen, nincsenek ellene, de... ki fenyegeti Mongóliát? Miért van a felvételre szükség stb. De közbejött aztán az, hogy most parafálták ezt az atomcsendegyezményt. Azt mondták a szovjet elvtársak, hogy itt van valami ellentmondás. Akármilyen kis egyezség is ez tulajdonképpen, a ~~nagy~~ jelentősége nagy. Nem lehet megcsinálni, hogy abban az órában, vagy másnap válaszként a Varsói Szerződés szervezetét egy új tag felvételével erősítsük, - ez ellentmondana annak, hogy most parafálták az egyezményt. tehát itt van az ellentmondás. Tudniillik a közvéleménynek meg kell magyarázni, hogy Mongólia miért lépett be. Az egyik agyonüti a másikat. Aztán azt sem lehetett tudni, hogy a vita hogyan alakul, hiszen az előzetes válaszokban nem volt egység. Cendenbal elvtárs is

felszólalt, s azt mondta, hogy halasszuk a dolgot későbbre. Én azt mondtam, hogy egyet-értünk vele. S végülis nem született döntés, úgy állapodtunk meg, hogy nem tárgyaljuk a felvételt. Itt is van egy kérdésem, mit mondjak erről a Központi Bizottságnak? Itt is szükség van valami kis diszkrécióra. Tudniillik itt arról van szó, előállhat egy olyan helyzet, hogy Mongólia felvételével az előnyt nem kapjuk meg, csak a hátrányt. S ezért döntött úgy a tanácskozás, hogy most ezt ne tárgyaljuk. Tehát meddig menjünk el a Központi Bizottságnál? Azt hiszem, a Központi Bizottságnak mindenképpen meg kell mondani az igazat. A másik pedig az, hogy meg kell mondani a kormány ülésén is, mert ott megszavazták a felvételt. Azt hiszem, leghelyesebb lesz megmondani, hogy nem szavaztunk ebben a kérdésben, - nem határoztunk.

A tanácskozáson Grecsko elvtárs megtartotta a beszámolóját, s amit a fejlődésről mondott, az haztató. - Engedjék meg, hogy itt közbevetve megemlítssek valamit. A Minisztertanács döntése a küldöttség összeállításánál hibás volt. A küldöttségnek ugyanis a miniszterelnökből, honvédelmi miniszterből és a külügyminiszterből kellett volna állnia. Ezért történt az, hogy közben Erdélyit beneveztük. Grecsko elvtárs beszámolójában beszélt arról, hogy a lehetőségeket tovább kell fokozni. Határozati javaslatot is tett, ami messze túlme gy az eddigieken. A februári jegyzőkönyvön lényegesen tulmegy a javaslat.

A szovjet-kinai tárgyalásokról folyamatosan kaptunk tájékoztatást, ezt nem is akarom részletezni. Lényege, hogy mindkét fél a saját levele platformján lépett fel. A kínaiak a június 14-i, a szovjet elvtársak a július 14-i levelük alapján tárgyalt. Mindegyik a magáért hajtogatta. Először a szovjet fél fejtette ki álláspontját, egy napig, aztán a kínai fél. Azért tartott ez ilyen sokáig, mert a kínaiak nem fogadták el a színkrón-fordítást, ragaszkodtak a régi Módszerhez. Végén aztán a kínai fél javaslatot tett a tárgyalás megszakítására. Folytatják majd, ha a két Központi Bizottság ebben megegyezik. Érdekes volt a végén, hogy a kínai fél kifogásolta azt, amit korábban reklamált: hogy most közzétették az okmányt, ez rossz volt, nem használt stb. Persze, nekik ez nem jó, de ők előzőleg azt reklamálták, hogy miért nem teszik közzé a dokumentumokat. Teng Hsziao-ping a következő kifejezéseket használta első felszólalásában: "...nézeteltéréseink az SZKP XX. kongresszusával kezdődtek. Ez új, a marxizmussal ellentétes tételeket hirdetett meg a háboru és béke kérdésében, a békés egymás mellett élés kérdésében, a békés átmenet kérdésében..." az 1956-os lengyel események kapcsán a szovjet elvtársak nagyhatalmi sovinszta pozícióból

indultak ki, mert fegyveres erővel akartak beavatkozni, a magyar kérdésben pedig kapituláns álláspontra helyezkedtek a szovjet elvtárdak, mert sorsára akarták hagyni a Magyar Népköztársaságot... 1958. óta az SZKP vezetése és személyesen Hruscsov elvtárs állandóan támadta a Kínai Kommunista Párt belpolitikáját. 1959. júniusában a Szovjetunió megszüntette a ~~k~~ kínai atomipar fejlesztéséhez szükséges segítséget. 1959. szeptemberében az indiai-kínai határvitával kapcsolatban a TASSZ-nyilatkozat India mellett foglalt állást.... az 1959-es amerikai látogatás után Hruscsov elvtárs úgy nyilatkozott, hogy az imperializmus természete megváltozott, a marxizmus-leninizmus már elavult... 1960. júniusától a szovjet fél egyoldalúan visszahívta a szakértőket Kínából.... Az 1957-es tanácskozáson, úgy mint 1956-ban a kínai párt hajlandó volt az SZKP által elkövetett hibák kérdésében bizonyos kompromisszumot kötni, hogy ezzel megmentse az SZKP presztizsét... A második moszkvai tanácskozáson Hruscsov elvtárs szocialista országnak nevezte Jugoszláviát, bár ez nem így van, - s ezzel egy időben megszakított minden kapcsolatot a szocialista Albániával.... Az SZKP XXII. kongresszusán elfogadott program ellentétes a marxizmus-leninizmussal... és így tovább. Vagy itt van még ez is: a Szovjetunió csak azért akar az atomcsendre vonatkozóan megállapodást kötni az Egyesült Államokkal, hogy annak segítségével megkösse Kína kezét.... A Szovjetunió azért vitt rakétákat Kubába, hogy saját ellenőrzése alá helyezze ezt az országot... Az SZKP^a XXII. kongresszus óta a nemzetközi kommunista mozgalom szétszakítására törekszik.... Az SZKP támogatja Dange klikkját Indiában... Kennedy elnökké választása óta a Szovjetunió támogatja az amerikai imperializmust, Kennedyt Roosevelttel elnökhöz hasonlítja.... A nemzeti felszabadító mozgalmakról a Szovjetunió csak esetenként mond egy-két frázist... Az SZKP harca a testvérpártok ellen irányul... A szovjet vezetés~~k~~ Kennedyt, Nehrut, a római pápát és Titot teszi barátjává... Az SZKP által kidolgozott káros vonal hatására a kapitalista országokban egy sor testvérpárt, mint pl. Kuba, India, Irak kommunista pártjai egy sor hibákat követtek el. Hibás az olasz Központi Bizottság vonala is.... Természetesen ezekre a dolgokra megfelelő választ kaptak a kínaiak. Itt is felvetődik a kérdés, hogy meddig menjünk el a Központi Bizottság tájékoztatásában? Információs anyagként van nálam egy feljegyzés, ez eléggé nyers dolog, a Titkárság tagjai megismerkedhetnek vele. A beruházási politikáról is van itt egy okmány. Az a javaslatom, hogy a Titkárság tagjai, aztán Apró és Fock elvtársak ismerkedjenek meg vele.

képzelésem.

Azon gondolkozom, hogy mit mondjak az ülésen a Politikai Tanácskozó Testületről? Valamit kell mondani. Megvannak a mi marxista-leninista elveink, politikai mozgalmunk megvan, gazdasági bázisunk van, honvédelmünk is van. De elképzelhető az is, hogy ezt a témát a leszerelésért való harchoz kapcsoljuk.

Egy-két észrevételt még a határozati javaslatához. A legelső bekezdés végén meg van jelölve a téma. Ez nem felel meg a valóságos témának. Én ezt kibővitem. Vagy megnevezésekkel, vagy megnevezés nélkül, ilyenekre gondoltam: időszerű bel- és külpolitikai kérdések; itt csak a párt- és kormányküldöttség van megnevezve. Az első oldalon szerepel, hogy "Lehetővé vált, hogy a Magyar Szocialista Munkáspárt és a Magyar Forradalmi Munkás-Paraszt Kormány vezetői közvetlenül megismerkedjenek azokkal az eredményekkel, amelyeket a szovjet nép pártja és kormánya vezetésével az elmúlt hat esztendőben elért." Ezt én törölném. Aztán több ízben szerepel a határozat-tervezetben a "nemzetközi munkásmozgalom" - Felmerült bennem, hogy inkább a nemzetközi kommunista mozgalom kérdéseiről beszéljünk. Ebben az esetben ez pontosabb. Nemzetközi kommunista mozgalom. Vagy azt mondjuk, hogy a nemzetközi forradalmi munkásmozgalom.

Aharmadik oldalon van olyan, hogy a KGST-ben résztvevő szuverén államok kapcsolatai a proletár internacionalizmus elvén alapulnak. Ezt teljesebbé kellene tenni. Ugy értem ezt, a szuverénítés benne van, de nem a proletár internacionalizmust nevezném meg, hanem a kölcsönös testvéri segítséget. Inkább ezt ne vezném meg.

Ebben a határozatban nem szerepel, nem is kell feltétlenül szerepelnie de eszembe jutott, a Varsói Szerződés. El tudom képzelni, hogy benne legyen. Bár nem feltétlenül kell itt. De ha itt nem beszélünk róla, akkor valahova be kellene állítani egy olyan mondatot, hogy az általános leszerelés a békéért folytatott harc stb. S azt, hogy a honvédelmi készenlét annak a harcnak a része. S akkor nem kell a Varsói Szerződés.

A negyedik oldalon az egyik bekezdés azzal kezdődik, hogy "Pártunk sajtója stb." Tisztelem a sajtót, de most ne ezt a kifejezést használjuk, mondjuk azt, hogy pártunk hozta nyilvánosságra stb.

Az SZKP-kongresszusokkal nagy bajban vagyunk, itt mindig feltüntetjük, hogy XX., XXI., XXXI. A Szovjetunióban ez ugye megy, hogy felírják: XX., XXI., XXII.